

ENGELBREKTSSON, NILS

K. Läroverksöfverstyrelsen och lärarepersonligheten.

Göteborg : Lindgren & söner
1911

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

-0

Biogr
L
Polam
By

1911
=

K. Läroverksöfverstyrelsen Läroverksötverstyrelsen

och

lärarepersonligheten

af

NILS ENGELBREKTSSON

v. adjunkt vid Göteborgs Högre Latinläroverk

GÖTEBORG,
A. LINDGREN & SÖNERS BOKTRYCKERI 1911.

K. Lärverkstöverstyrelsen

och

Lärpersonligheten

NILS ENGELBREKTSSON

Jag fick för någon tid sedan af rektor vid det läroverk, där jag tjänstgör såsom e. o. lärare, en vink att jag borde med afseende därpå, att jag icke äger formell kompetens för sökande af ordinarie lärare-tjänst, lägga in ansökan om dispens hos K. Maj:t.

Jag lade in ansökan om dispens. Jag skickade min dispensansökan till K. Läroverksöfverstyrelsen.

K. Öfverstyrelsen meddelade mig någon tid efteråt, att den icke kunde befordra min dispensansökan till högre ort. Jag anför K. Öfverstyrelsens meddelande:

»Stockholm 30 nov. 1909. I anledning af Eder ansökan om dispens får jag meddela, att då endast ett skolämne (matematik) ingår i Edra examina, Öfverstyrelsen icke kan tillstyrka densamma. Under sådana förhållanden befordrar icke Öfverstyrelsen ärendet vidare.»

På Öfverstyrelsens vägnar:

Alfred Nordqvist.

Jag hade bifogat till min ansökan en skrift betitlad »Meddelande till Matematiska Kongressen i Stockholm (22—25 sept. 1909). Med bifogandet af denna skrift ville jag ha uttryckt påståendet, att mitt matematiska vetande var en fri och på sitt håll fruktbarande verksamhet.

Det är bekant, att K. Öfverstyrelsen antager vetenskapliga meriter såsom möjlig befordringsgrund för lärare vid de allmänna läroverken. Jag förmodar med tanke på detta K. Öfverstyrelsens antagande,

att vetenskaplighet kan tagas i samma mening inom den lägre undervisningen som inom den högre. Är det icke möjligt, så torde vetenskaplighet icke böra komma på tal inom den lägre undervisningen. Låter en statsmyndighet — jag antar K. Läroverksöfverstyrelsen — kvasivetenskaplighet gälla för någonting, så kommer kvasivetenskaplighet obestriddligen att te sig för folk med en stämpel af allvar, äkta vetenskaplighet följaktligen med en stämpel af löje. Möjligt är, att vetenskapligheten icke kommer till korta inom nationen bara med detta. Den myndighet, som infört det falska betraktelsesättet, (jag har antagit K. Läroverksöfverstyrelsen) har måhända en begränsad makt; någon annan statsmyndighet kan föra med kraft den äkta vetenskaplighetens talan. Det falska betraktelsesätt, som är i fråga, bereder alltså icke säkert fördärf, jag vågar icke påstå det. Men med *någon* kraft utgår det, för så vidt det är K. Läroverksöfverstyrelsens. Med *någon* fara hotar det.

Då jag talar om vetenskaplighet här, tar jag alltså begreppet så, som själfständige vetenskapsmän, forskare, ta det. *Frihet* hör till sådan vetenskaplighet såsom någonting oundgängligt. En vetenskapsman väljer fritt de vetenskaper, som intressera honom; i de allra flesta fall får han väl nöja sig med *en* vetenskap. Att han gått djupt i den vetenskap han kallar sin, säger icke, att han rört vid allt möjligt inom den vetenskapen, utan bara att han fört några sakliga problem — några med verkliga svårigheter behäftade uppgifter — som höra hit, ett märkbart steg framåt. En verklig eller strängt modern vetenskapsmans ställning är sådan.

Det är af betydelse att undersöka, om K. Öfverstyrelsen befordrar vetenskapligheten, sådan jag tagit den här, eller förkastar den i princip och inför kvasi-vetenskaplighet såsom det, hvilket är att ta vara på.

Läroverken kunna icke införa ett eget begrepp om vetenskaplighet med utgångspunkt från det antagandet, att verkliga vetenskapsmän ha sin verksamhet annorstans och helt för sig. Egentlige vetenskapsmän höra till högskolorna, akademierna, det är väl sant. Men högskolorna äro lärdomssäten, och det kan hända, att de icke vilja vara mer. En vetenskapsman i sträng och egentlig mening, en forskare, står för dem såsom någonting vildt främmande, sådant kan hända. För en vetenskapsman i denna ställning ligger det ju tämligen nära till hands att erbjuda sin tjänst åt den lägre undervisningen inom facket. K. Läroverksöfverstyrelsen torde nog alltid ha att räkna med möjligheten att få in ansökningar från sådant håll. Den kan nog ha, rätt som det är, verkliga vetenskapliga krafter att placera.

Läraretjänsterna, som det här är fråga om, äro som bekant af två slag, lektorat och adjunkturer. Lektoraten äro egentligen de, som anses ha vetenskaplig läggning. De omfatta i regeln *två* läroämnen. Adjunkturerna omfatta i regeln flere läroämnen.

Vill K. Öfverstyrelsen ge ett allvarligt erkännande åt vetenskaplig förtjänst, befordra sådan i tjänsteväg alltså, så finns bara *en* väg att gå: K. Öfverstyrelsen upprätthåller för sig möjligheten att se bort från något eller några af de läroämnen, som ingå i tjänstebefattningen som sökes, och bestämma

den sökandens kompetens från synpunkten af de återstående ämnena eller det återstående ämnet. Anlägger icke K. Öfverstyrelsen det betraktelsesättet, så gör K. Öfverstyrelsen icke ett rätt allvarligt försök att med sig förbinda en verklig eller strängt modern vetenskapsman.

I sitt meddelande till mig ger K. Öfverstyrelsen beskedet, att skicklighet inom *ett* läroämne under inga förhållanden kan ge kompetens för lärarebefattning vid de allmänna läroverken.

Man kan icke våga påståendet — om man annars tar vetenskaplighet i den moderna bemärkelsen — att en lärarekandidat är mindrevärdig såsom vetenskapsman bara därför, att hans skicklighet är inskränkt till att omfatta *ett* läroämne. Men kommer en lärarekandidat till K. Läroverksöfverstyrelsen och begär, hänvisande på skicklighet såsom en vetenskapsman inom sin vetenskap, K. Öfverstyrelsens biträde till ernående af en tjänst med vetenskaplig läggning af dem skolan har, så svarar K. Öfverstyrelsen — om jag får döma efter det besked den gett mig — att den omöjligen kan för sin del pruta af på *ämnestvåfalden* eller ställa sådan vetenskapligt anlagd tjänst — lektorat — i utsikt. Vetenskaplig förtjänst blir då icke själsagdt vetenskaplig merit i skolans mening. K. Öfverstyrelsen talar om vetenskapliga meriters praktiska betydelse eller betydelse för det här i fråga varande kallet, men den föredrar att binda sina händer framför att placera verkliga vetenskapsmän.

Genom tidningspressen går då och då ett anskri: Kunskapen som meddelas vid de svenska skolorna

är liksom bortblåst, när en helt kort tid gått om; äfven bildningen vill icke stiga trots alla uppoffringar från det allmännas sida för skolan; ungdomen förvildas. Och K. Läroverksöfverstyrelsen intervjwas. Läroverksråden antaga behovet af *lärarepersonligheter*, själfständigt utvecklade lärare, de ge det beskedet vid slika tillfällen. Det återstår att se, om de mena allvarligare med sitt ord om lärarepersonlighetens framdragande än med sitt ord om framdragandet af vetenskaplig förtjänst.

Jag hade bifogat till min ansökan mina tjänstgöringsbetyg för 13 läseterminer. Dessa betyg utvisade, att jag tjänstgjort icke blott med ämnet matematik utan ock med ämnet fysik på alla stadier af latin- och realgymnasium samt realskolan.

Om en dispensökande öfver hufvud kan söka dispens och söka med fullt fog eller lik en som är sakligt kompetent, så är det ju därför att han bygger på möjligheten, att hans personliga yrkesverksamhets värde kan rå öfver en eller annan formsak som ligger mot honom. Formerna som höra hit äro statens — det behöfver ju icke betyda mer, än att de äro ett ganska misslyckadt maskineri; den dispensökandes personliga verksamhet kan ju vara det förnuftiga här, änskönt den icke stämmer noga med dessa former. Bringas icke den personliga verksamheten på tal af den myndighet, som tillstyrker eller afstyrker dispensansökningen, så har denna myndighet därmed uttalat det omdömet, att dispens är någonting, som icke kan tillstyrkas med allt fog, jag menar: med bibehållen respekt för den som söker dispensen. Det är ett fatalt omdöme för att vara ett

omdöme af en myndighet i ett kultursamhälle. Hvad var anden, kulturen hittills, om icke en, som ansträngde hårdt gifna samhällsformer? Är emellertid lagens bokstaf det, som man prompt skall löpa efter, så bör åtminstone namnet kulturstat få falla. Om personlighetens värde bör väl en bokstafsdyrkande statsmyndighet icke orda. Ärlighet varar väl längst.

K. Öfverstyrelsen synes icke ha uppmärksammat i det minsta, att jag haft en verksamhet såsom fysiklärare. Finns det manne intet drag i denna verksamhet, som är förtjänt af uppmärksammande? Eller är det så, att K. Öfverstyrelsen ansett sig kunna bortse på förhand från hvarje drag af värde, som denna verksamhet kan ha, blott och bart därför, att den ej är fotad på en examen i ämnet fysik.

Beträffande min fysikundervisning så har jag obestridligen rätt att räkna mig det till förtjänst, att jag alltid ville ge den en rent praktisk syftning. Och om jag lyckats bibringa någon af mina disciplar bredvid och inunder all läxkunskapen den uppfattningen om naturforskningens föremål, att det är ett objekt för analys — ingenting mer i sig själf, ingenting enklare — och om fysiken, att den är ett led för sig inom detta analyserandet, gifven i motsats mot andra led, icke en mer vidsträckt vy, då har den discipeln blifvit väpnad en smula mot vetenskaplig öfvertro (och väl icke mindre illa väpnad mot orsaksmetafysiken, den nya sorten af öfvertro än mot spekulationen öfver de vises sten, den gamla sorten), han har börjat smått praktisera såsom tänkare, hvarje tänkande sinne måste ge mig rätt i det. Denna sorts undervisning hade lätt kunnat uppmärk-

sammas af K. Öfverstyrelsen, ty den bryter särdeles starkt af mot den undervisning i fysik, som är gängse i svenska skolor. Jag anför ett uttalande af en känd svensk skolman (lektor Knut Bohlin):

»Tecken tyda på, att vi stå inför en vändning inom naturvetenskapernas framställning. Men denna liksom alla andliga revolutioner behöfver lång tid för att mogna. En ständigt växande skara af naturforskare och filosofer af naturvetenskaplig läggning börja göra front mot naturvetenskapernas metafysiska hypoteser, för så vidt de vilja förhäfva sig till att gifva en verldsbild, en föreställning om en verklig verld med real existens. Namn sådana som Mach, Kirchhoff, Ostwald, Avenarius, Petzhold, Verworn, Duhem, tillhöra denna riktning. Ja en af fysikens störste teoretici Herz tillade dock fysikens hypoteser ingen annan realitet än begreppsrealiteten; han har till och med skrivit en mekanik — mig personligen obekant — utan att tala om kraft.

Den allmänt gängse materialistiska åskådningen inom naturvetenskaperna, som inom kemien och vissa delar af fysiken firar metafysiska orgier, är till en viss grad tolerabel. Men när den i känsla af sin makt går öfver gränserna för det gebiet, den närmast varit afsedd att tjäna, leder den till de olösligaste motsägelser (Du Bois Reymond), som visa att premisserna måste vara felaktiga. I denna sin sträfvan blir den sortens naturvetenskap ett farligt hinder för det naturvetenskapliga exploaterandet af lifvets andligt kulturella områden. I framtiden skall helt visst naturvetenskapen taga ledningen äfven på detta område, dock först i den mån den frigjort sig

från allsköns metafysisk dogmtro, den må nu heta Häckelianism eller atomistik eller något annat. Här är icke tid eller plats att närmare utveckla detta tema. För mig har det varit ett intresse att i min ringa mån på den elementära undervisningens område bidra till målet att skilja mellan hypotes och fakta, mellan verklig vetenskap och vetenskaplig öfvertro. Jag är öfvertygad om att härvid stå på en ståndpunkt, som är mera rent naturvetenskaplig än den allmännast gängse» (Pedagogisk Tidskrift, Knut Bohlin, Om införandet af de kemiska grundbegreppen på rent empirisk grund).

Det är anmärkningsvärdt att, då jag sökte dispens från lärda examina, ingen enda medlem af K. Öfverstyrelsen kom på den tanken att undersöka, om min undervisning gick i praktisk riktning, så att den kunde ha något värde för lifvet, om den hade en full mening alltså, en djup karaktär. Det enda, som läroverksråden tittade efter i denna relation, var, om undervisningen hade tillräckligt fäste i lärda examina. En examinerad såsom sådan kan läxor, större eller mindre, det är allt; någon egen mening om det han examinerats i har han icke i och med sin examen. Så som läroverksråden drogo fram examen här, visade de, att det är platt likgiltigt för dem, om läroverksläraren kan vid sin undervisning inlägga en egen mening eller icke.

Jag antar, att jag måste värja mig mot ett inpass: min betydelse såsom matematiker är icke oomstridd, åtminstone icke oomstridd i den bemärkelsen, att den är allmänt erkänd. Det som jag kom till läroverksråden med, då jag drog fram denna min yrkes-

karaktär, var alltså icke en auktoritet att placera med bifall från alla håll, det som jag kom med var en strid att ta parti i. Jag ställde läroverksråden i valet och kvalet; kanske kunde de icke se med bästa vilja vägen ur detta dilemma? Kanske är deras tjänstebefattning allt för oansenlig? Kanske borde de undfly svårigheten just så helt och fullt som de gjorde?

Till mitt försvar kan sägas, att om jag kom med strid, så var det en strid, som man hade ytterst lätt att ta parti i eller få ut sitt hufvudintresse vid. Striden framlades nämligen af mig såsom en oförsönlig motsats: motsatsen mellan skenlif i mitt yrke och lif.

Inledningsorden i den skrift »Meddelande etc.», som jag bifogat till min dispensansökan, och jämväl de avslutande orden äro af polemiskt innehåll. Motsättningen som omtalas är denna: De högstbetrodde svenske matematici inbjuda till ett forskaremöte och vilja inge arbetande forskare förtroende genom att uttryckligen tillsäga, att detta möte afser arbete i motsats mot festande. Jag svarar i min skrift på denna invit med påståendet, att jag och öfverhufvud hvarje ärlig forskare äro bara *till skenet* inbjudna. Jag ger ett skäl till att bestyrka detta påstående.

Jag nämner om en föregående skrift, som jag författat. Jag nämner skriftens titel; den är: »Det Mongeska systemet i ett determinerad moment». Man behöfver icke vara matematiker till yrket för att veta, att den skriften hör under rubriken *matematisk facklitteratur*. Man behöfver bara gå till ett

större konversationslexikon; man slår upp ordet *Monge*, och man finner *Monges system* hänfördt till facket ren matematik. Vill man kritisera ned ett arbete med titeln: »Det Mongeska systemet i ett determinerad moment» *dock så att man alltfjämt kritiserar ärligt*, så börjar man med erkännandet, att det är ren matematik åtminstone i utgångspunkten eller den första punkten; *därefter blottar man sig en smula*, man nämner den punkt som är felaktig — det må nu vara den andra punkten i ordningen eller någon följande punkt. Jag nämner i mitt »Meddelande», att jag inlemnat skriften »Det Mongeska systemet i ett determinerad moment» till K. Vetenskapsakademien i Stockholm med begäran att skriften måtte intagas i Akademiens skrifter, och att jag angifvit såsom skäl för min begäran min uppfattning, att skriften innehåller nya och djupgående forskningsresultat. Jag nämner vidare, att skriften afvisats på tillrådan af några bland inbjudarne till det matematiska forskaremötet. Jag nämner till sist i mitt »Meddelande», att jag fått af inbjudarne såsom bästa sakliga besked på frågan, hvarför min skrift icke tagits upp till behandling af betrodde män och fackmän, det beskedet, att den hör till facket filosofi, m. a. o. att den icke behöfver vara för dem en sak att ha besvär med. En tom undflykt är detta svar, icke ett ärligt ord till kritik. Och vederbörande ha begagnat sitt inflytande till att sticka undan en fackskrift för det fåtal intresserade, som kan finnas här och där i världen eller finnas framdeles.

Inbjudarnes inbjudan är påtagligen en dubbelmening, och min afvisande hållning är det enkla.

Ju mer allvarligt detta forskaremöte togs — jag menar: ju mer mangrannt matematici från Skandinavien och Finland strömmade dit, och ju mer tätt de följde inbjudarne i spåren — dess mer angeläget blef det för mig att behålla min ställning såsom en ren motställning. Vetenskapligt framsteg togs ju aldrig inom en nation bara med det, att donationer gjordes, akademiker hyllades. En framstegsman var väl alltid någonting för sig själf; i godt samförstånd med akademikerna stod han väl icke; och hvad donationerna angår, så gingo de väl hvart som hälst förr än till honom. Såsom oundgängligen af nöden för vetenskapligt framstegs möjlighet måste bevaras betingelsen om så pass *sträng anda* hos nationen, så pass *stark afsky mot allsköns förräderi*, att academici och öfver hufvud kulturbärarna *ex professo* icke våga gent emot en fiende tillgripa rena svepskäl, tomma undflykter med hopp om framgång, utan måste, för så vidt de vilja beteckna en man af facket som sin fiende, jämväl visa sig på öppna fältet mot honom och värja sig yrkesmässigt mot honom, så långt de kunna.

Det är det fatala i min ställning, då jag upprätthåller ett kraf, som är den oundgängligen nödvändiga betingelsen för vetenskapligt framstegs möjlighet, att jag praktiskt taget står ensam vid krafvet upprätthållande. Mycken svensk vetenskaplig ifver finns annars, dess kraf är precis detsamma som mitt kraf här, och den kan tala så högstämdt som jag icke kan. Men ett verkligt stöd för mig är den icke, underligt att säga. Mina antagonisters omening går

fram segrande och egentligen såsom om all opposition mot dem måste vara förstummad.

De svenska högskolorna äro fulla af filosofer. Hit höra ju filosofie kandidaterna, licentiaterna, doktorerna, sist men icke minst professorerna inom den filosofiska fakulteten. Professor I. Bendixson med flere räcka dessa filosofer det matematiska arbetet »Det Mongeska systemet i ett determineradt moment» med begäran, att det måtte kritiseras ärligt inom den filosofiska vetenskapen. Denna begäran tycks icke ha rubbat det minsta prof. Bendixsons och hans krets' anseende, så ögonskenligt orimlig den ock må vara. Jag har ännu icke förmärkt, att någon enda filosof ställt sig afvisande mot den.

Den polemik, som jag kom till läroverksråden med, låg icke utanför deras tjänstebefattning, hur liten de ock kunde söka göra denna sin befattning. Det var ingen *lärd* tvist som jag kom med. Man tog icke parti i den tvist, som jag kom med, i egenskap af lärd. Man tog snarare parti i den med sin personlighet, med sin karaktär. Strängt taget drogs man väl *instinktivt* till den ena parten. Hvad som förutsattes var alltså strängt taget, att man hade en naturlig instinkt kvar, en äkta känsla -- något annat förutsattes icke. Ett partitagande, baserad jag säger icke på personlighet och karaktär utan på en äkta känsla bara, en rörelse af harm vid att se prunkande sken ta bort saklighet vid behandlingen af allmänna ärenden, förutsatte *det* något som läroverksråden borde sakna i tjänsten?

Hade K. Öfverstyrelsens medlemmar velat ta min matematiklärareverksamhet allvarligt, så hade de

väl icke strax fått ut, att min hela betydelse härvidlag låg i det examensbetyg i matematik, som jag hade. De hade väl frågat efter en smula, hur jag utvecklat mig på det dussin år, som förflutit sedan den dag då betyget gafs; de hade väl icke strax tänkt, att jag skulle vilja stå stilla, eller vilja gå som utlörd med betyget på fickan. De hade väl skärskådat min färska skrift »Meddelande etc.» med någon uppmärksamhet; *den* skulle ge någon antydning om min utveckling under de gångna åren, de hade väl tänkt det. Inledningsorden i min omförmälda skrift hade väl frapperat dem genast; inledningsorden tala ju om fienderna, som min utveckling hotats af och alltjämt hotas af. Min kärfva protest mot dessa fiender — de högstbetrodde svenske matematici —, då de komma till mig och till sådana som jag med skenfagra inviter, änskönt de stäckt min utveckling i yrkesväg på grunder som de väl måste veta själfva vara alldeles ohållbara, denna protest hade väl syntes K. Öfverstyrelsens medlemmar såsom ett ord att icke halka lätt förbi, för så vidt de allvarligt frågat efter min utveckling i dessa stycken. Hade K. Öfverstyrelsen menat allvarligt med mig, så hade den väl i sitt meddelande till mig i anledning af min dispensansökan bemödat sig om att visa mig, att den förstått mig bäst i det ögonblick, då jag försvarade min möjlighet till framsteg i yrkesväg mot principielle motståndare eller motståndare till hvarje min möjlighet.

Lärarepersonlighetens framdragande blir väl aldrig mer än en from önskan för K. Öfverstyrelsen, för så vidt den gör till praktisk regel att gå till väga

så som mot mig, så att den flyttar betoningen från den själfständiga utvecklingen efter examen tillbaka till examensbetyget.

Kanske vore det en rörelse framåt, om jag kompletterade min akademiska examen med några skolämnen till? I ganska intimt förhållande till en mängd svenske vetenskapsmän komme jag då, i så pass intimt förhållande åtminstone att jag finge lof att kalla en hel del af äldre datum auktoriteter och måhända äfven en hel af yngre datum; kanske kunde detta samarbete mäktigt bidraga till min utveckling? Kanske komme ett högre allvar öfver min lärareverksamhet, så att jag till slut blefve användbar i statens tjänst?

Tittar jag litet nogare på denna framtidsbild, finner jag emellertid, att samarbetet, som hägrar, allenast under en viss betingelse kan ha ett spår af allvar i sig, och att betingelsen den stund som är icke är uppfylld.

Jag kan omöjligen glömma på tal om vetenskapligt samlif, att jag har forskningsresultat af -- efter allt hvad jag kan se -- djupgående betydelse, hvilka ligga *oomstridda*, läs: trampade i smutsen af svenske ämbetsmän, hvilka mottagit framom alla andra medborgare förtroendet att ta sig an dem, men anse sig -- jag vet icke på grund af hvad för slags stordåd -- för höga för att kunna ta upp dem till saktlig behandling. Om min och öfver hufvud hvarje forskares motsats mot den ämbetsmannatypen gäller väl såsom ett enkelt ord, att den bör vara öfverkomlig, ingenting att pruta af på. Och jag får väl kalla den stat en konstig inrättning, som sätter så-

som den nödvändiga betingelsen för mitt deltagande i statslifvet — det objektiva lifvet eller sanningslifvet som man plär kalla det — krafvet, att jag praktiserar mig bort från ett ord med enkel praktisk sanning i.

Så länge vetenskapsmännen här i landet stå likgiltiga för min egentliga vetenskapliga verksamhet, min forskningsverksamhet, och vidhålla att stå likgiltiga för den, äfven då den angripes i den enkla princip, på hvilken forskning med framtidsbetydelse bygger oupplösligt, så länge innebär hvarje mitt försök till närmande åt deras håll någonting konstladt i grund och botten, någonting själlöst. Ett sådant närmande är ovärdigt en varelse hvilken som helst. En äkta kulturpersonlighet måste afböja det. Äfven ett naturbarn och ett som förtjänar namnet vill icke åt det hållet.

En kulturpersonlighet har föreställningen om solidaritet, samarbete folk emellan efter bästa förmåga. Han tänker ock, att hans själ kan vara med vid det arbetet. En stat, som har själlöst arbete att bjuda honom och intet mer för hans myndigblifvande, kallar han icke en kulturstat.

En vilde kan gå långt från annat folks Store Ande, dö hållre än utvecklas. Med alla slags stammar rundt omkring kan han kanske icke ha den mest förtroliga beröring; stridsyxan kan han vara kvick att gräfva upp. Han kan hata alltså, och det är ju illa. Men talar han om ömma känslor, lär han visst ha dem; med samlif inom den egna stammen lär han alltjämt mena ett okonstladt lif. Med sina höfdingar lär han mena folk, som icke blott

bära anseendet för kraft, utan ock bära inom sig stadig redobogenhet att äfventyra sitt anseende, att visa upp sin kraft i ärlig strid. Urban i någon rimlig mening blir en sådan höfding visst aldrig. Det är rimligt urbant folk emellan att lita blindt till pompejanska later, att låtsas sig kunna göra historia af lysande och lätta dåd; men han lär icke veta det. Måhända är det icke mycket bevändt med honom från enkel sannings synpunkt. Men om hans lif kunna sagor diktas, det åtminstone vet man.

Beträffande K. Läroverksöfverstyrelsens förklaringsgar, att den befordrar efter vetenskapliga meriter, så har jag visat, att de måtte hvila på en begrepps-förvirring. Beträffande den andra utsagon, att läroverksråden älska dra fram personligheten hos folk som de ha att skaffa med, så är den ett ord, som för mig icke fått någon betydelse. Min yrkeskaraktär och utvecklingen af den ha läroverksråden aldrig tagit någon notis om, mig veterligen. Försökte jag någon gång höja mig öfver det lärda yrkets ståndpunkt, tänkte jag mig kunna dras till folk som mena enkelt, så kom jag icke närmare K. Öfverstyrelsens medlemmar. Jag fann aldrig att de kunde ställa handling bakom sina ord — *dra fram*.

www.books2ebooks.eu